

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 180

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 20. oktoober 2025

Algus 11.15, lõpp 12.05

Juhataja: Annely Akkermann (esimees)

Protokollija: Vivian Pöld (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Örne Pillak (Mart Võrklaev asendusliige), Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Andres Ando (nõunik), Kristo Varend (nõunik), Epp-Sandra Satsmann (konsultant)

Puudusid: Martin Helme ja Andrei Korobeinik

Kutsutud: Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna juhataja Rainer Osanik ja nõunik Liina Malm, Rahapesu Andmebüroo juht Matis Mäeker ja jurist Kati Tee (2. päevakorrapunkt); Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Lemmi Oro. (2. ja 3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 UA) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Isamaa fraktsiooni algatatud maksurahu kehtestamise seaduse eelnõu (680 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (712 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Arvamuse andmine riigikaitsekomisjonile tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) kohta
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu rahanduskomisjoni nädala (20.10.2025-26.10.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 20.10.2025 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 UA) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

3. Isamaa fraktsiooni algatatud maksurahu kehtestamise seaduse eelnõu (680 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (712 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Arvamuse andmine riigikaitsekomisjonile tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) kohta
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 21.10.2025 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Omaani Sultaniriigi vahelise tulumaksudega topehtmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (692 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse (694 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine. Huvigruppide kaasamine
3. Rahanduskomisjoni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu (677 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine. Huvigruppide kaasamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäev, 23.10.2025 15 minutit pärast Riigikogu istungit

1. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topehtmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise ja maksupettuste tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (718 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud 2025. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu (733 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud 2026. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (737 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse (694 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Rahanduskomisjoni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu (677 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
6. Info ja muud küsimused

Aivar Kokk tegi ettepaneku alustada neljapäeval, 23. oktoobril komisjoni istungit 15. min peale täiskogu istungi lõppemist. Komisjon nõustus konsensuslikult.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Õne Pillak, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 UA) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et laekunud on Rahandusministeeriumi ettepanekud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 UA) muutmiseks, mis võtavad arvesse Vabariigi Presidendi 3. juuli 2025 otsuses nr 590 toodut.

Matis Mäeker andis teemade kaupa ülevaate ettevalmistatud ettepanekutest eelnõu muutmiseks. Ta märkis töödeldavate isikuandmete osas esitatud muudatuste kohta, et varasema arutelu põhjal on ilmnunud mure, et Rahapesu Andmebüroo (RAB) justkui kogub kokku kõikvõimalikud andmed, sealhulgas isiku terviseandmed ning hakkab neid siis

aktiivselt kasutama. Selline arusaam tõusetus avalikus debatis. Andmekaitse Inspeksioon (AKI) ja Justiits- ja Digiministeerium on soovinud, et seaduses toodaks välja kõik võimalikud andmetüübid, mis RAB-ini võiks üldse jõuda. RAB-i seisukoht on, et vastavad andmekoosseisud peaks olema eelnõus kirjeldatud üldisemal tasemel, et vältida valearusaamade teket andmete kogumise ulatuse ja eesmärkide kohta. Eesmärk on tagada läbipaistvus, kuid samas hoida ära põhjendamatuid hirme RAB-i tegevuse osas. Teine suurem teema puudutab erinevates andmekogudes olevate andmete riskasutamist. Selle on tõstatanud õiguskantsler, kes avaldas muret, et kavandatud muudatused võivad minna vastuollu põhiseadusega, kui RAB-i andmekogusse kogutakse inimeste pangakonto andmeid. Selleks, et vältida nii avalikkuse kui ka õiguskantsleri muresid masspäringute tegemise ja andmete masstöötlemise osas, soovitakse seadusesse selgesõnaliselt kirja panna, et andmekogusse ei hakata RAB-i analüüsiülesande täitmiseks koguma pangakonto andmeid, ei otse pankadelt ega muudelt turuosalistelt. Kuigi sellist andmete massilist kogumist polnud plaanis, tahetakse selle välistamine muudatustega seadusesse selgelt kirja panna. Rahapesu tõkestamiseks vajaliku analüüsiülesande täitmiseks kasutatakse vaid RAB-ile rahandusministri määruse alusel esitatavaid aruandeid, täpsemalt aruandeid maksebilansi kohta, kust on näha teatud suuremad maksetehingud. Ka praegu esitavad Eestis tegutsevad pangad Eesti Pangale statistilise ja rahapesu tõkestamise eesmärkidel maksebilanssi puudutavaid aruandeid ning see ei tähenda, et isikute pangakonto andmeid kogutaks ulatuslikult.

Vabariigi President jättis seaduse välja kuulutamata viidates peamiselt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 60¹ lõike 2 punktile 1, mis lubab jätta andmesubjekti päringule vastamata, kui see kahjustab RAB-i ülesannete täitmist. Presidendi hinnangul on säte sõnastatud liiga laialt. Presidendi õigusnõuniku sõnul võimaldab see tõlgendust, mille kohaselt võinuks RAB jätta päringule vastamata, kui päringuid esitatakse väga palju ja vastamine muutuks RAB-ile liiga koormavaks. Ettevalmistatud muudatustega täpsustatakse, et andmesubjektile vastamisest võib keelduda vaid juhul, kui see otseselt takistab kahe RAB-i tuumikfunktsiooni täitmist, milleks on rahapesukahtluse uurimine ning teadete vastuvõtmine, analüüs ja edastamine uurimisasutustele.

Iga sellise keeldumise puhul tuleb teha konkreetne analüüs ning esitada andmesubjektile ka põhjendus. Samuti on esitatud ettepanek täiendada RahaPTS § 60¹ lõiget 5 selgesõnalise viitega andmesubjekti õigusele pöörduda AKI poole oma andmete töötlemise õiguspärase kontrollimiseks. Kuigi see õigus eksisteerib juba täna, on see ehk kuidagi jäänud teiste normide varju ja asjaosalised ei pruugi olla sellest teadlikud. Selguse ja parema arusaadavuse huvides tuleks see sätestada otse vastavas normis. Sarnane lahendus toimib edukalt ka Soomes.

Riina Sikkut palus täpsustada, kas piirang, mille kohaselt RAB ei saa juurdepääsu pangakonto andmetele, puudutab vaid konto väljavõtet või ka teavet konto olemasolu ja kontojäägi kohta.

Matis Mäeker vastas, et see puudutab esitatud ettepanekute kohaselt vaid pangakonto väljavõtet.

Maris Lauri tundis huvi, kui AKI-le antakse juurde kontrolliõigusi, siis kuidas on plaanitud tagada, et asutus suudab nende täitmisega toime tulla, arvestades, et tegu on väikese asutusega, kellel on juba praegu raskusi olemasolevate ülesannete täitmisega. Kas selle küsimuse arutamiseks on toimunud arutelusid näiteks Justiits- ja Digiministeeriumi või teiste asjassepuutuvate osapooltega?

Matis Mäeker vastas, et AKI juhi sõnul on andmesubjektide kaebustega tegelemine ka

praegu nende tööülesanne. See tähendab, et igal andmesubjektil on juba olemas õigus pöörduda AKI poole oma õiguste kaitseks. Samuti on RAB valmis vajadusel toetama AKI-t täiendavate kohustuste täitmisel. AKI on muudatusega suusõnaliselt nõustunud, viidates, et nad on põhimõtteliselt valmis täiendavate päringutega tegelemise vajaduse enda kanda võtma, kui vajalikud ressursid ja kokkulepped on paigas.

Rainer Osanik lisas, et valmimas on Euroopa Liidu (EL) rahapesu tõkestamise kuues direktiiv, mis eeldatavasti jõuab Riigikokku arutamiseks umbes aasta pärast ning mille Eesti peab üle võtma 2027. aastaks. See suurendab AKI rolli järelevalve osas, tekitab talle täiendavaid kohustusi ja seetõttu on neil vaja ka lisatööjõudu. Vastav info on edastatud Justiits- ja Digiministeeriumile.

Tanel Tein märkis, et antud eelnõu ja sellega seonduvad muudatused tekitasid avalikkuses palju vastukaja ja kriitikat. Milline on Justiits- ja Digiministeeriumi seisukoht nende muudatuste osas? Kas ka teised institutsioonid on oma arvamuse esitanud ning kas vahepeal tõusetunud probleemid on nüüdseks lahendatud?

Rainer Osanik vastas, et käesoleva eelnõu osas, mis puudutab eelkõige strateegilise analüüsi teostamist RAB-i poolt, ei ole Justiits- ja Digiministeeriumil probleeme olnud. Ilmselt peetakse silmas eelnõu, mis puudutab täitmisregistrit. Täitmisregistrit puudutava eelnõu muudatused on hetkel eraldi menetluses ning toimuvad paralleelselt. Sellele eelnõule on saadud tingimustega kooskõlastus nii Justiits- ja Digiministeeriumilt kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumilt. Valitsusse jõuab see eelnõu kõige varasemalt oktoobri lõpus. See lahendab tõusetunud probleemid, mis seonduvad pangakonto väljavõtetele automaatse juurdepääsu hankimisega.

Matis Mäeker lisas, et RAB ei ole kunagi saanud andmeid automaatselt, vaid ainult päringute alusel. Teine osapool oli andmete edastamise enda jaoks automatiseerinud.

Aivar Kokk märkis, et pangad on väljendanud, et nad ei ole praeguse süsteemiga rahul. Miks on praegu kaks omavahel väga seotud eelnõu samaaegselt nõ eraldi laual? Lahendus peitub pankade kaasamises ning paremas koostöös ja selgitustöös pankade, riigi ja klientide vahel, et tagada parem arusaam olukorrast ja ka toetus eelnõule.

Matis Mäeker vastas, et arutatav eelnõu annaks muude teemade kõrval RABile õiguse kasutada juba olemasolevaid andmeid, sealhulgas töödelda neid massina. See ei puuduta pankade ja RABi vahelist andme jagamise küsimust ega pangakonto väljavõtete jagamist, mis kuulub hoopis teise eelnõu reguleerimisalasse. RAB on seisukohal, et tal ei ole pangakonto väljavõtete põhjal võimalik vajalikke seoseid tuvastada ja seetõttu ei plaanita neid andmeid ka antud eelnõuga kaasata. Seega peaks nüüd väljapakutud muudatused leevendama pankade võimalikku muret, mis seondub RAB õigusega saada juurdepääs pangakontodel olevale teabele. Probleem on mõneti laiem ja tuleneb asjaolust, et pankadel endil on küllaltki keeruline nende poolt vallatava teabe pinnalt hinnata, kas õiguskaitseorganite päringud pangakontode kohta on piisavalt põhjendatud või mitte.

Riina Sikkut kommenteeris, et pangakonto väljavõtte küsimise võimaluse eemaldamine eelnõust leevendab paljusid käesoleva eelnõuga seotud muresid, mis olid olulised nii õiguskantsleri, presidendi kui ka avalikkuse jaoks. Õiguskantsleri jaoks oli ka oluline, et otsuseid ei teeks masin, vaid ikkagi inimene. Tulevikku vaadates on tegemist omamoodi pilootprojektiga. Kui soovime kasutada tehisintellekti, peab meil olema riigis sõltumatuid asutusi, näiteks Statistikaameti näol, kellel on pädevus andmebaasides olevate andmete ühendamiseks.

Matis Mäeker selgitas, et eelnõu kohaselt jääb RAB-ile siiski juurdepääsuõigus pankade poolt esitatavatele aruannetele, millest on näha suuremad riigisiseseid maksetehingud. Ilma

vastava õigusega ei oleks RAB-il võimalik strateegilise analüüsiga seonduvaid ülesandeid sisuliselt täita.

Rainer Osanik lisas, et rahapesu tõkestamise kuuendast direktiivist tulenevalt tuleb edaspidi hakata raporteerima tehinguid, mis ulatuvad üle 6000 euro. Sellest tulenevalt tuleb vastav raporteerimise regulatsioon igal juhul kehtestada.

Diana Ingerainen küsis, kes ikkagi vastutab ja mis juhtub siis, kui midagi valesti läheb. Kuidas järelevalve toimub?

Matis Mäe vastas, et järelevalve on põhiliselt AKI ülesanne ja see on seadusega reguleeritud. Rahandusminister saab teostada teenistuslikku järelevalvet RABi juhi üle. RAB peab olema autonoomne ja sõltumatu, seetõttu ei saa minister RAB üle tervikuna järelevalvet teostada ega tema tegevustesse poliitiliselt sekkuda. See tagab sõltumatuse vastavalt rahvusvahelistele standarditele. Riigikontrollil on oma kontrolliaspektid. Õiguskantsler jälgib peamiselt head haldustava, kuid ei saa süüvida üksikkaasustesse, ega otsustada nende analüüsi vajalikkust. Ka Riigikogu erikomisjonile on ette nähtud täiendav kontrollihoob.

Tanel Tein palus mõelda võimaluse üle küsida puudutatud osapooltelt väljapakutud ettepanekute kohta arvamust. Kui osapooled ettepanekuid toetavad, on ka komisjonil lihtsam neid toetada.

Maris Lauri väljendas toetust ettepanekule arutada uute ettepanekute raames vaidlusi tekitanud kohad eelnõus huvirühmadega läbi.

Anneli Akkermann tänas kutsutud külalisi ettepanekute tutvustamise ning küsimustele vastamise eest.

3. Isamaa fraktsiooni algatatud maksurahu kehtestamise seaduse eelnõu (680 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Aivar Kokk algataja esindajana tutvustas eelnõu eesmärki ja sisu. Ta selgitas, et läbi maksukoormuse alandamise soovitakse pöörata Eesti majandus uuesti kasvule. Selleks näeb eelnõu ette valitsuse juhtimisel vastuvõetud mitmete maksutõusude kehtetuks tunnistamise, et seeläbi kasvatada Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ning suurendada elanikkonna majanduslikku kindlustunnet. Eelnõuga vähendatakse 2026. aastast käibemaksu 2 protsendipunkti võrra ja tunnistatakse kehtetuks:

- füüsilise ja juriidilise isiku tulu maksustamise tõstmine 2- protsendipunkti võrra;
- füüsilise isiku ettevõtlustulu tõstmine 2- protsendipunkti võrra.
- maksuvaba tulu arvestamise uus süsteem.

Lemmi Oro märkis, et eelnõu tutvustaja sõnul on eesmärk pöörata majandus uuesti kasvule. Kui aga vaadata majanduse toimimist laiemalt, siis võib öelda, et sisemajanduse koguproduktist (SKP) tuleb ligikaudu pool sisetarbimisest ja teine pool ekspordist. Kui rääkida maksuküürust ja eeldada, et selle kaotamisest tekib riigieelarvesse maksimaalselt 600 miljoni euro suurune tulu, mis jaguneb peamiselt jõukama elanikkonna kasuks, siis tekib küsimus, kuhu see raha edasi liigub. Osa sellest suunatakse tõenäoliselt investeringuteks, näiteks kolmandasse pensionisambasse, mille puhul on täheldatud sissetulekute kasvu umbes 10%. Samuti võib osa rahast kuluda imporditud kaupadele. Umbes 400 miljonit eurot võiks siis minna sisetarbimisse, mis aitaks majandust elavdada.

Kui rääkida käibemaksust, siis tuleb mõista selle olemust ja eesmärki. Käibemaks on üks riigi peamisi püsivaid maksutuluseid ning selle peamine eesmärk on tagada stabiilne rahavoog riigieelarvesse. Kõik teavad ja on olnud ühel meelel, et kaitsekulude suurendamine on vajalik. Selleks, et kaitsekulude kasv oleks jätkusuutlik, on nii Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) kui ka teised eksperdid rõhutanud vajadust püsiva ja usaldusväärse tulubaasi järele. Kaitsekulud aga ei saa sõltuda ajutistest või ühekordsetest tuludest, need on pidevad ja kasvavad kulud,

mis eeldavad ka pidevat rahastamist. Seetõttu ei ole käibemaksu langetamine praeguses olukorras põhjendatud. Käibemaksu eesmärk ei ole majanduse suunamine või tarbimise stimuleerimine.

Annely Akkermanni sõnul Vabariigi Valitsus esitatud eelnõu ei toeta. Ta tänas ettekandjaid ja tegi ettepaneku teha menetluslikud otsused.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 05.11.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

3.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Annely Akkermann (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

3.3. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 5: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein; vastu 3: Aivar Kokk, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut; erapooletuid 0).

4. Isamaa fraktsiooni algatatud mootorsõidukimaksu seaduse kehtetuks tunnistamise ja liiklusseaduses sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (712 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Aivar Kokk algataja esindajana tutvustas eelnõu eesmärki ja sisu. Tema sõnul on eesmärk mootorsõidukimaksu seaduse ja sõiduautode registreerimistasu kehtetuks tunnistamine alates 1. jaanuarist 2026. aastast.

Annely Akkermanni sõnul Vabariigi Valitsus esitatud eelnõu ei toeta. Ta tänas ettekandjaid ja tegi ettepaneku teha menetluslikud otsused.

Otsustati:

4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 05.11.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

4.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Annely Akkermann (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

4.3. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 5: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein; vastu 2: Aivar Kokk, Kersti Sarapuu; erapooletuid 0).

5. Arvamuse andmine riigikaitsekomisjonile tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu (668 SE) kohta

Annely Akkermann tegi ettepaneku küsida arvamuse andmiseks riigikaitsekomisjonilt lisaaega 12. novembrini, seoses kerkinud küsimuste ja täiendava arutamise vajadusega valdkonna seadusi puudutavate muudatuste osas. Komisjon toetas ettepanekut konsensuslikult (Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Aivar Kokk, Maris Lauri, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein).

6. Info ja muud küsimused

6.1. Esmaspäeval, 17. novembril kell 13.30 toimub Euroopa Liidu asjade komisjoni, riigieelarve kontrolli erikomisjoni ja rahanduskomisjoni ühine istung. Päevakorras: Euroopa Kontrollikoja aastaaruanne ELi 2024. aasta eelarve kohta. Osaleb Euroopa Kontrollikoja liige Keit Pentus – Rosimannus.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Vivian Põld
protokollija